

WATERSCHADEWIEL

Waterschade. Wat nu? Handel bij voorkeur binnen 48 uur!

Bij overstroming, lekkage, brand, storm of door gesprongen leidingen treedt waterschade op. Water beschadigt objecten en archieven, vernietigt ze soms zelfs.

Dit document bevat acties en informatie over eerste hulp en tips voor specifieke collecties. Beschouw deze tips als een 'EHBO'. Volg de acties en tips zo snel mogelijk op, bij voorkeur binnen 48 uur na het optreden van de gebeurtenis, anders is het vaak te laat. Raadpleeg altijd zo spoedig mogelijk de deskundige die verantwoordelijk is voor de veiligheid van mensen en van het gebouw, en erkende specialisten en restauratoren voor de veiligheid van uw collectie.

Belangrijk

- Bespreek de acties en tips zo vaak mogelijk met medewerkers. Iedereen moet in staat zijn de tips op te volgen. Wacht niet tot er echt een noodsituatie is.
- Zorg dat u de alarmnummers bij de hand hebt van de meeste relevante personen en organisaties en controleer deze nummers elk half jaar.
 - Algemeen alarmnummer
 - Brandweer
 - Politie
 - Ambulance
 - Dokter/ziekenhuis/EHBO
 - Directeur (dienstdoend gezag)
 - Hoofd BHV
 - Hoofd CHV
 - Lokale/regionale rampenbestrijdingsdienst
 - Lokale/regionale Rode Kruis
 - Verzekeringsmaatschappij
 - Tussenpersoon verzekeringen
 - Beredderingsbedrijven
 - Vriesveem
 - Nooddepot
 - Restauratiespecialisten
- Zorg voor een [calamiteitenplan](#).
- Maak nu al (financiële) afspraken met deskundigen en restauratoren voor het geval dat u een beroep op ze moet doen.
- Veiligheid boven alles! Evacueer mensen onmiddellijk uit het gebouw als de verantwoordelijke autoriteit daartoe opdracht geeft.

1. Eerste acties als u een calamiteit verwacht

- Breng eerst mensen, vooral kinderen, ouderen en minder invaliden, in veiligheid.
- Laat een aangewezen persoon de hoofdkranen en schakelaars (water, gas, elektriciteit) controleren. Zo nodig afsluiten bij een lek in een waterleiding, gevaar voor kortsluiting of een explosie. Denk bij afsluiten aan de gevolgen zoals uitvallen van brand- en inbraakalarm, liften en klimaatinstallaties.
- Breng waardevolle objecten en collecties in veiligheid.
- Dicht ramen af of gebruik tape tegen glasbreuk.
- Verplaats objecten naar watervrije plekken: bij overstroming: naar hogere verdiepingen; bij zeer zware storm: niet naar zolder. Registreer de verplaatsing.
- Pak kasten, stellingen e.d. in met plastic folie en watervaste tape.
- Haal objecten van buiten naar binnen of zet ze vast.
- Neem gegevens van personeel, verzekeringen, inventaris, instanties, mee naar een veilige plaats.

2. Bij een calamiteit: veiligheid boven alles

- Blijf kalm en stel mensen gerust. Wijs op gevaren, risico's en voorzichtig gedrag.
- Ga na of het elektrische systeem nat of beschadigd is geraakt. Let op vonkontladingen, defecte of beschadigde draden en de geur van verbrande isolatie. Zet de hoofdschakelaar uit als dat zonder risico kan. Meld de problemen aan het elektriciteitsbedrijf.
- Sluit het water af.
- Gaslucht of een sissend geluid? Open een raam en verlaat onmiddellijk het gebouw. Laat het gas bij de hoofdkraan afsluiten, door iemand die weet hoe dat moet. Blijf van lichtknopjes en andere schakelaars af. Door het minste vonkje kan het gas ontploffen. Bel onmiddellijk het gasbedrijf.
- Ga niet terug in het gebouw vóór het officieel veilig is verklaard.

3. Aan de slag, op veilige afstand

- Verzamel het personeel op veilige afstand, deel taken toe en stel prioriteiten op voor de werkzaamheden om alles in veiligheid te brengen.
- Zet een 'crisiscentrum' op met kantooruitrusting en zorg voor bereikbaarheid en communicatie.
- Zorg voor een veilige, afsluitbare eerste-hulp-ruimte met afsluitbare kasten, ventilatoren, tafels, niet roestende rekken, plastic folie, stopcontacten, droogmaterialen en schoon water.
- Neem contact op met beredderingsbedrijven en restauratoren.
- Benoem een contactpersoon voor de media. Alleen deze persoon verstrekt informatie.
- Bekijk de financiële consequenties en mogelijkheden: verzekering, overheidsbijdragen, andere financiële bronnen.
- Blijf alert op de veiligheid van mensen en objecten. Zorg dat veiligheidssystemen zo snel mogelijk weer functioneren.

4. Aan de slag in en om het gebouw

- Delen van het gebouw kunnen verontreinigd zijn. Ga het gebouw niet binnen zonder veiligheidsmaatregelen. Denk aan beschermde kleding, handschoenen, helm en masker.
- Let op instortingsgevaar. Probeer bouwkundig gevaarlijke situaties op te heffen. Schakel hiervoor specialisten in. Volg het advies van brandweer en/of bouw- en woningtoezicht ambtenaar op.
- Ondersteun zo nodig losgeraakt materiaal. Verwijder puin van de vloer, maar let op dat waardevol en authentiek materiaal niet wordt weggegooid.
- Voorkom schimmel. Streef naar een relatieve luchtvochtigheid van 70% of lager bij een zo laag mogelijke temperatuur. Beter een lage luchtvochtigheid bij een hoge temperatuur dan een hoge luchtvochtigheid bij een lage temperatuur.
- Ventileer de ruimten door dwarsventilatie: zet ramen en deuren tegen elkaar open. Deuren niet open zetten wanneer zij niet-besmette ruimten afsluiten. Gebruik regelbare ontvochtigingsapparatuur wanneer een ruimte geen ramen of deuren heeft, zoals een kelder.
- Zet ventilatoren in om de dode hoeken te ventileren. Gebruik daarvoor een elektriciteitsgroep die veilig is of, indien mogelijk, een noodaggregaat.
- Zet de airconditioning of luchtbehandeling uit. Zo is er minder kans op verspreiding van schimmelsporen en roetdeeltjes als gevolg van brand.
- Drogen van een ruimte kan door zeer droge lucht het gebouw in te blazen en de meeste vochtige lucht weg te ventileren. Een goede methode voor een ruimte met een hoge relatieve luchtvochtigheid in een moderne gebouw. Niet gebruiken in ruimten die historische interieuronderdelen of museale collecties bevatten.
- Verwijder water van vloeren. Gebruik hiervoor een pomp of schakel een gespecialiseerd bedrijf in om het water weg te pompen. Als de waterhoogte 10 centimeter of minder is, dan voldoet een

waterstofzuiger of een emmer en een dweil ook. Leeg spullen die water bevatten. Verwijder nat geworden vloerbedekking en indien mogelijk andere niet historische interieuronderdelen.

- Droog stapsgewijs tot het niet meer vochtig voelt. Te droog maken of te snel drogen is niet goed.

5. Documentatie

- Maak, zodra het veilig is, een eerste rondgang langs alle getroffen plekken.
- Registreer de staat van collecties en gebouw door foto's en/of video-opnames te maken. Breng de setting rondom objecten en de schade goed in beeld. Maak toelichtende teksten bij dit beeldmateriaal.
- Maak een conditiebeschrijving voordat objecten worden verplaatst.
- Stel iemand aan om te onderhandelen met verzekeringsexperts, om de besluiten vast te leggen en voor het in veiligheid brengen van de objecten.
- Leg elke stap in het bergings- en herstelproces vast: fotografeer, film, schrijf op en/of spreek in op een voice recorder.

6. Prioriteiten bij het in veiligheid stellen

- Bepaal of de locatie veilig is. Als er geen verder gevaar dreigt, kunnen onbeschadigde objecten op locatie blijven. Beschadigde objecten bij voorkeur voor behandeling naar een andere veilige locatie brengen. Als de locatie geheel niet veilig is, worden alle objecten geëvacueerd.
- Voer een prioriteitsstelling (triage) uit, hanteer deze volgorde van beredding:
 1. bruiklenen (indien aanwezig en wenselijk om als eerste te behandelen);
 2. onbeschadigde objecten (indien locatie niet veilig is);
 3. beschadigde objecten die instabiel zijn en waarbij de schade verergert;
 4. beschadigde objecten die stabiel zijn en even kunnen wachten;
 5. objecten die hun functie hebben verloren.
- Geef de prioritering van de beredding van de objecten aan met een label. Schrijf op het label de plaats van herkomst en waar het object naar toe moet.

7. Evacueren en berging van de objecten

- Als objecten worden geëvacueerd of verplaatst voor behandeling zorg dan dat:
 - de locatie waar de objecten naartoe gaan, een veilige locatie is;
 - objecten zijn gelabeld en elke verplaatsing geregistreerd wordt (waar komt het object vandaan, waar gaat het heen, markeer desnoods op plattegronden);
 - afgebroken en losse onderdelen zijn gelabeld en bij elkaar blijven;
 - loop- en rijroutes vrij zijn en vrij blijven;
 - mensen niet uitglijden op natte vloeren;
 - natte objecten gescheiden blijven van droge objecten;
 - natte en vochtige objecten in dezelfde toestand blijven totdat ze worden gedroogd.
- Gebruik karren of brancards om het vervoer te vergemakkelijken.
- Natte boeken en archieven in stellingkasten zwellen op waardoor grote druk ontstaat. Haal eerst één boek of doos per plank weg om te voorkomen dat de kast uit elkaar wordt gedrukt.
- Houd er rekening mee dat natte objecten zwaar, slap en kwetsbaar zijn.
- Vervoer natte objecten bij voorkeur in de stand waarin u ze aantreft en stapel ze niet.
- Controleer de objecten dagelijks op schimmelgroei en corrosie. Als er schimmel wordt aangetroffen, isoleer de objecten onmiddellijk. Verpak ze in dozen of plastic zakken of plaats ze in quarantaine.

8. Schade-inventarisatie

- Een overleg met de verzekeringsexpert ter plekke kan nodig zijn voordat actie wordt ondernomen.
- Maak een ruwe schatting van de soort materialen en objecten die beschadigd zijn en van de omvang en de aard van de schade. Snelheid is geboden: een te gedetailleerde evaluatie kan het in veiligheid brengen van de objecten vertragen.
- Ga na of de beveiligingssystemen nog goed functioneren.
- Houd de veiligheid van het personeel en de collecties goed in het oog.
- Houd schimmelvorming, de RV en de temperatuur in de gaten.
- Registreer hoe lang alles nat is geweest.
- Goede documentatie van de schade is van belang voor de verzekering en draagt bij aan een snelle afwikkeling. Zie ook 5. Documentatie

9. Historische gebouwen: algemene tips

- Overleg vóór het reinigen van monumenten en andere historische gebouwen altijd met organisaties en personen zoals gemeentelijke monumentenzorg, restauratiearchitect, bouwfysicus, constructeur, specialist historische binnenruimten. Laat hen indien mogelijk de specialistische werkzaamheden uitvoeren.
- Verwijder water uit kelders en andere ruimtes door middel van pompen, een waterstofzuiger of door dweilen. Overleg altijd eerst met een deskundige vóór het wegpompen van water: is het mogelijk het water weg te pompen zonder dat het schade toe brengt aan bijvoorbeeld de vloer of de fundering?
- Droging blijft beperkt zolang het puin niet is geruimd. Maar let op: puin kan ook belangrijke bouwhistorische informatie bevatten. Voer puin zonder historische waarde in ieder geval meteen af.
- Verwijder doorweekte niet historische materialen, bijvoorbeeld isolatiemateriaal, gipsplaten, niet-historische afwerking, vloerbedekking.
- Inventariseer losse voorwerpen en decoratieve elementen, zodat altijd bekend is waartoe deze behoren.
- Ondersteun los pleisterwerk met triplex en houten steunpalen (zogenaamde T-klampen).
- Let op elektrische installaties in muren en plafonds: leidingen, installatiedozen en armaturen kunnen vol staan met water.
- Houd rekening met plafonds die water opzuigen en naar beneden kunnen vallen.
- Ventileer de ruimten. Houtwerk zal door natuurlijke ventilatie vrij snel drogen. Pas op voor houtrot van hout dat niet goed kan drogen.
- Droog stapsgewijs met regelbare ontvochtigingsapparatuur. Massief metselwerk kan geforceerd gedroogd worden met deze apparatuur. Vermijd zeer droge lucht. Houd er rekening mee dat bij gebruik van ontvochtigingsapparatuur vaak niet geventileerd mag worden. Overleg met deskundigen.
- Accumulatie van grote hoeveelheden water kunnen zorgen voor instabiliteit van het gebouw. Let op scheuren, breuken en verwijding van naden en kieren in vloeren, wanden en plafonds.
- Bestrijd schimmels door goed te ventileren en schoon te maken. Laat schimmelsoorten zorgvuldig vaststellen en vraag advies. Blijf ventileren zolang de constructie vochtig is.

Eerste conserverende maatregelen en tips voor specifieke collecties

Algemene tips voor het stabiliseren en drogen van diverse collecties:

- Voor alles geldt: neem zo snel mogelijk contact op met een erkend specialist of restaurator (www.restaurator.nl).
- Indien een specialist of restaurator niet meteen aanwezig is, handel met de kennis die er binnen de organisatie is om verdere vervolgschade te voorkomen. Bij twijfel wacht dan de komst van de specialist of restaurator af. Voer vervolgens acties uit op aanwijzing van deze deskundigen.
- Natte en vochtig dozen openen en langzaam drogen aan de lucht
- Vries als het kan, natte objecten (behalve objecten van poreus materiaal en elektronische informatiedragers) in die niet binnen 48 uur drogen
- Stapsgewijze en gecontroleerde droging kan plaatsvinden in een plastic tent die over de objecten is geplaatst.
- Bewaar altijd alle informatie bij het verwijderen van object uit een hoes, doos of lijst.
- Blijf alert op de persoonlijke veiligheid van mensen. Laat medewerker beschermende kleding, handschoenen, eventueel een masker dragen.
- Gebruik schone katoenen handschoenen ter bescherming bij het hanteren, alleen wanneer objecten droog zijn. Gebruik latex/nitrilhandschoenen (ongepoederd) bij spoelen.

Reddingsmethoden

Doorschieten is een vel papier tussen pagina's van een boek of van een stapel losse bladen leggen, om vocht te absorberen. Gebruik (ongekleurd) vloeipapier, papieren handdoeken, keukenrolpapier. Gebruik zo nodig ook nog polyetheen-, polyesterfolie (= folie in de rest van de tekst) of siliconenpapier ter voorkoming van aaneenplakken van vellen papier of afgeven van kleuren. Als na doorschieten alsnog wordt besloten om stukken in te vriezen, is de folie geen probleem. De folies moeten bij het droogproces eruit worden gehaald.

Drogen aan de lucht vraagt een koele ruimte met een goede luchtcirculatie. Zorg, indien mogelijk, voor een lage luchtvochtigheid. Zet absorberend materiaal onder de objecten. Vervang dit als het nat geworden is. Droog objecten zo mogelijk op plastic rekken om verdamping te bevorderen. Droog stapsgewijs: te snel drogen of te droog maken is niet goed.

Invriezen is een methode als natte objecten niet binnen 48 uur kunnen drogen. Het materiaal moet het wel verdragen. Poreus materiaal bij voorbeeld niet invriezen: het vocht dat in de poriën zit, zet uit bij invriezen. Daardoor kan het materiaal gaan barsten. Het invriezen stabiliseert de collecties maandenlang: het voorkomt schimmelvorming, het uitlopen van inkt en kleurstoffen en verdere vormverandering van objecten. Voor papier en boeken wordt aangeraden de shockfreeze methode te gebruiken; dat zorgt dat vocht microkristallen vormt waardoor de kans op vervorming en/of scheuren van het materiaal klein is. Objecten laten invriezen via een gespecialiseerd bedrijf is het beste. Is er op korte termijn niets anders beschikbaar, dan kan een huishouddiepvriezer ook volstaan. Een koelwagen houdt alles voor een paar uur koel genoeg om schimmelvorming te voorkomen.

Spoelen van vuil of modderig geworden objecten gebeurt met een zachte straal schoon, koel en stromend water of door ze in een bak water te bewegen. Met een kwast, spons of zachte doek kan de modder en puinresten voorzichtig, zonder te schrobben, worden afgeveegd.

Voor het schoonspoelen wordt bij voorkeur gedemineraliseerd water gebruikt. Voor papier volstaat gewoon kraanwater.

Vacuüm drogen ('thermisch drogen') houdt in dat objecten worden gedroogd in een ruimte die vacuüm wordt gezogen, vaak bij temperaturen boven 37°C. Vacuüm drogen wordt op grote schaal toegepast, maar gaat langzamer dan vriesdrogen. Let op: er is kans op vervorming, op schade aan materialen zoals dierenhuiden (leer en perkament) en filmmateriaal en op versnelling van het verouderingsproces.

Vriesdrogen betekent dat objecten zo snel mogelijk (bij voorkeur binnen 48 uur) worden ingevroren. Daarna worden de objecten gedroogd in een vacuümkamer bij een temperatuur onder het vriespunt om zwellen en vervorming tegen te gaan. Het vocht in het materiaal wordt vanuit bevroren toestand verdampt en afgezogen. Deze methode geeft goede resultaten bij boeken, archivalia en glanzend papier.

Eerste conserverende maatregelen

Ingelijste objecten

Schilderijen (op paneel en doek)

- Breng schilderijen over naar een veilige ruimte. Draag de schilderijen aan hun ophangstelsel of leg ze op een kar.
- De schilderijenrestaurator kan deze uit de lijst halen en langzaam aan de lucht laten drogen. Bij snel drogen knappen ze uit elkaar.
- Maak ze niet los van hun spieramen.
- Let op dat sommige vergulde lijsten zachter worden als ze nat zijn: erin knijpen kan ze onherstelbaar beschadigen.
- Leg natte schilderijen horizontaal neer met de goede kant naar boven. Zorg er voor dat niets het verfoppervlak raakt.

Werk op papier en foto's achter glas

- Verwijder zoveel mogelijk waterhoudend niet collectiemateriaal van het object zoals passe-partout, doos of lijst.
- Haal het werk in een veilige ruimte uit de lijst, tenzij het aan het glas geplakt zit.
- Laat het met de beeldzijde naar boven langzaam drogen. Zorg ervoor dat niets de beeldzijde raakt. Laat vastgeplakt werk in de lijst met het glas naar beneden drogen.

Foto's

- Voorkom dat foto's aan elkaar gaan kleven.
- Verwijder, indien nodig, foto's uit hun hoes of lijst. Spoel ze indien nodig voorzichtig af met koud, schoon water. De beeldzijde niet aanraken, zelfs niet met vloeipapier.
- Laat foto's aan de lucht drogen met plastic knijpers, vastgemaakt op plekken zonder beeld, aan een lijn. Of leg ze met de beeldlaag naar boven op niet afgevend absorberend papier. Zorg ervoor dat ze elkaar niet raken.
- Als er te veel foto's zijn die onmiddellijk aandacht behoeven, kies dan uit de volgende mogelijkheden:

- Houd foto's niet langer dan 48 uur in een container met koud, schoon water. Laat ze daarna aan de lucht drogen.
- Vries ze in. Voeg zo mogelijk folie tussen alle foto's. Vries glasnegatieven niet in, maar laat ze met tussenruimte drogen aan de lucht.

Boeken en papier

Boeken

- Probeer boeken niet te openen. Houd het boekblok gesloten als afspoelen nodig is.
- Voorkom druk op de rug.
- Vochtige boeken: zet ze opstaand onder een hoek van 90° open neer. Laat ze drogen aan de lucht. Natte boeken: leg ze vlak neer op een schoon oppervlak.
- Schiet niet meer door dan 20% van het boek met absorberend materiaal. Vervang dit als het vochtig is.
- Als er veel boeken zijn die onmiddellijk aandacht behoeven, vries de boeken binnen 48 uur in. Wikkel ze daarvoor in folie en leg ze in stevige kratten. Leg de boeken plat in de krat, nooit met de rug naar boven. Maak de kratten niet te vol, nat materiaal is zwaar.

Papier

- Laat losse vellen of kleine stapeltjes vlak aan de lucht drogen. Schiet ze door met absorberend materiaal.
- Vouw geen losse vellen uit als ze nog nat zijn. Haal ook aan elkaar geplakte vellen niet los van elkaar. Bij te veel materiaal: Schiet ze door per vel of per stapel met folie of siliconenpapier, leg ze in stevige kratten. Vul deze maar tot 90% van de maximale capaciteit en vries het materiaal dan in en vries ze in.

Elektronische informatiedragers*

Algemene tips

- Handel snel: hoe eerder een data recovery poging wordt uitgevoerd, hoe groter de kans op succesvol herstel van de data.
- Vermijd krassen op oppervlakken.
- Gebruik gedestilleerd of anders zeer schoon water voor het spoelen.
- Neem contact op met een data recovery bedrijf bij grote hoeveelheden.

Magnetische media (geluidsbanden zoals audio en video tapes)

- Bedenk dat cassettes niet waterdicht zijn: een vochtige buitenkant betekent meestal ook vocht aan de binnenkant.
- Speel geen vochtige of beschadigde tapes af.
- Vries banden nooit in, dat beschadigt de band immers nog verder.
- Gebruik geen gemagnetiseerde gereedschappen/scharen.
- Neem de tape uit de cassette, spoel indien nodig, de vuile nog opgespoelde band af met zeer schoon, bij voorkeur gedestilleerd, water. Gebruik geen kraanwater. Leg het neer op absorptiepapier om aan de lucht, op kamertemperatuur te laten drogen. Laat dit drogingsproces niet te snel gebeuren.
- Verwijder nat papier en karton van de band; dit om de mogelijkheid van schimmelgroei te verminderen
- Als tape droog is, zet terug in de cassette en kopieer de band. Maak bij het kopiëren regelmatig de aandrijving en de opname-/weergavekoppen schoon ter bescherming van de apparatuur.

Diskettes

- Het doel is niet om de diskette zelf te redden maar om het zo schoon te maken dat de data kan worden gekopieerd naar een nieuw media.
- Verwijder het omhulsel en leg de diskette in schoon, gedestilleerd water.
- Droog de diskette af met een niet-pluizende handdoek.
- Plaats de diskette in een nieuw omhulsel en kopieer de diskette.

Cd's en Dvd's

- Verwijder cd of dvd uit de hoes.
- Spoel de disc af met koel, schoon kraanwater, gevolgd door gedestilleerd water.
- Als er residu achterblijft op de schijf, veeg dan van het centrum naar de randen in een rechte lijn, niet met een cirkelvormige beweging. Gebruik hiervoor een zachte, pluivrije katoenen doek en gedestilleerd water. Daarna de schijf nogmaals afspoelen met gedestilleerd water.
- Droog de schijf verticaal aan de lucht op een rek of leg het op absorptie papier. Vries cd's en dvd's niet in.

Harde schijven (hard disk drivers)

In principe geldt: laat de harde schijven met rust totdat een gespecialiseerd bedrijf ingeschakeld is om ze te bereedden. Tot die tijd de onderstaande aandachtspunten opvolgen:

- Houd harde schijven nat als dat de staat is waarin ze zijn aangetroffen. Het nathouden voorkomt verdere corrosie van minerale afzettingen en kristallisatie op de *platters* (de niet-flexibele ronde platen waaruit de schijf bestaat).
- De harde schijven niet gaan spoelen in water.
- Droog de harde schijven niet aan de lucht of aan hoge temperaturen. Wanneer harde schijven nat zijn en vervolgens opdrogen, kunnen verontreinigingen achterblijven op de *platters* en *koppen*. Dit kan fysieke degradatie veroorzaken en kan resulteren in het verlies van data.
- Natte of zichtbaar beschadigde schijven nooit aansluiten en proberen op te starten.
- Natte of zichtbaar beschadigde schijven niet schudden of demonteren.
- Verpak de schijven voor vervoer in een doos die groot genoeg is. Voorzie de schijven van verpakkingsmateriaal dat schokken tijdens vervoer opvangt. Zorg ook dat de schijven niet in de doos kunnen bewegen en dat meerdere schijven in een doos elkaar niet raken.

Textiel

- Natte textiel altijd in zijn geheel ondersteunen bij verplaatsen, niet stapelen, niet vouwen als het te fragiel is.
- Spoelen, vlak neerleggen, overtollig water opzuigen met schone handdoeken of vloeipapier.
- Zoveel mogelijk in de oorspronkelijke vorm laten drogen.
- Textiel met uitlopende kleurstoffen onder water houden tot een textielrestaurator is geraadpleegd. Binnen 48 uur binnenshuis met behulp van ontvochtigers/ventilatoren laten drogen.
- Bij (te) veel materiaal:
 - binnen 48 uur inpakken in folie met zo min mogelijk vouwen en invriezen.
 - Leg extra folie tussen textiel met uitlopende kleurstoffen.

Meubelen

Houten meubelen

- Spoel of spons het oppervlak zachtjes schoon.
- Dep met vloeipapier.
- Langzaam laten drogen aan de lucht.

- Laat gebladderde of geschilderde verf langzaam opdrogen zonder eerst vuil of vocht te verwijderen.
- Houd finer tijdens het drogen met gewichten en klemmen op zijn plaats. Leg er papier of folie tussen ter bescherming.
- De afwerkingslagen kunnen wit uitslaan; dit hoeft niet direct aandacht.
- Haal meubelen bij voorkeur niet uit elkaar om vervorming te voorkomen.

Gestoffeerde meubelen

- Spoel eventueel vuil voorzichtig weg, probeer vleklijnen te voorkomen.
- Verwijder kussens, zittingen en loszittende stukken en droog deze met doeken aan de lucht.
- Vervang natte doeken regelmatig.
- Dep het hout en laat het langzaam drogen aan de lucht.

Keramik/steen/metaal

Keramik

- Laat keramik aan de lucht drogen.
- Verwijder water uit objecten.
- Leg gebroken of gebarsten keramik met zoutafzetting of oude reparaties in een schone, transparante polyetheen zak voor latere behandeling. Sluit de zak af en controleer de inhoud op schimmelgroei.

Steen

- Dep stenen objecten met een glad oppervlak zachtjes af en laat het aan de lucht drogen.
- Dep objecten met een ruw oppervlak of een afwerklaag niet af, maar laat ze op een plastic rek of op een schone handdoek aan de lucht drogen.

Metaal

- Spoel, spons en dep metaal af en laat het aan de lucht drogen op plastic ondergrond.
- Laat metaal met een afwerklaag direct aan de lucht drogen.
- Bij drogen aan de lucht, zorg voor een luchtstroom langs het voorwerp. Keer het object elk half uur. Houd schilferende oppervlakken horizontaal.

Organische materialen

(Ongeloid) leer en huiden

- Met schoon water de modder afspoelen/afspontzen.
- Laat het leer uitdruipen en dep het overtollige water weg.
- Breng het leer in vorm met ongekleurde handdoeken/vloeipapier.
- Laat het aan de lucht drogen.
- Om te voorkomen dat een nat object van leer, dat eerder soepel was, na het drogen heel stijf wordt, is het nodig om het leer tijdens het drogen zo nu en dan te bewegen.

Manden

- Spoel ze af met schoon water.
- Laat ze uitdruipen en dep het overtollig water weg.
- Vul ze op met schone, papieren of katoenen doeken om ze in vorm te houden en om vlekken kleurstoffen te absorberen.
- Bedek ze met schone doeken. Laat ze langzaam aan de lucht drogen. Vervang regelmatig het absorberende materiaal.

Been, schelp, ivoor

- Spoelen de objecten van dit materiaal zorgvuldig af.
- Uit laten druipen en deppen om zo overtollig water te verwijderen.
- Langzaam aan de lucht laten drogen op vloeibladen op roestvrije roosters.

Natuurhistorische preparaten

Dierenhuiden voor studiedoeleinden en opgezette dieren.

- Niet direct aanraken.
- Langzaam aan de lucht laten drogen of invriezen.

Botanische preparaten

- Alleen bij noodzaak spoelen.
- Herbarium-vellen doorschieten en drogen in persen.
- Herbariumdozen openen en langzaam aan de lucht drogen.

Vloeistofpreparaten

- De potten met preparaat plaatsen in dichte polyetheen bakken met een bodempje alcohol tegen schimmelgroei op de potten.

Geologische voorwerpen

- Spoel ze af; laat ze langzaam aan de lucht drogen.
- Sommige objecten moeten snel gedroogd worden, raadpleeg daarom altijd een restaurator.

Paleontologische fossielen

- Spoel ze af; laat ze langzaam aan de lucht drogen.
- Tere fossielen en fossielen met oude reparaties moeten tijdens het drogen bij elkaar worden gebonden met folie of siliconenpapier tussen fossiel en binding.

Kunststof / plastic

- Dep het oppervlak voorzichtig schoon met een vochtige microvezeldoek.
- Niet vegen, kunststof krast makkelijk.
- Spoel zo nodig na met weinig water. Dep het object vervolgens goed droog met zacht papier.
- Objecten van geschuimd kunststof niet schoonmaken in verband met het risico voor de eventuele verflaag. Aan de lucht of met behulp van een matig warme föhn laten drogen.

* Voor uitgebreide informatie over eerste hulp bij waterschade aan elektronische informatiedragers:

<http://www.archives.gov/preservation/records-emergency/public.html>